

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmillä sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sanataidekasvatuksen ammattilaiset ovat sanataideopetuksen lisäksi vahvasti mukana selonteossa mainitussa lukutaitotyössä sillä sanataiteen menetelmiä käyttäen voidaan luoda pohjaa kielitaidon, sanavaraston sekä lukutaidon ja -innon kehittymiselle. Sanataidekasvatus lisää myönteistä asennetta lukemista sekä kirjoittamista kohtaan ja lisää lukutaidon merkityksen ymmärtämistä. Se voi tukea kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä vaikuttaa positiivisesti oppimistuloksiin. Sanataiteen ammattilaisten johdolla tapahtuva sanataidemenetelmien tunnettavuuden ja käytön lisääminen johtaa siihen, että myös erityisryhmille suunnattu pedagogiikka kehittyy. Sanataidekouluilla ja -yhdistyksillä on vuosikymmenten kokemus niin lukutaitotyöstä kuin kirjallisuuden yleisötyöstä. Sanataideopetus kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tarjoaa välineitä vaikuttamiseen.

SSOS toimii sanataideopetuksen verkoston yhteen kokoavana voimana, kehittää sanataiteen taiteen perusopetusta ja muuta harrastustoimintaa, järjestää koulutus- ja kehittämistilaisuuksia, harjoittaa tutkimus-, tiedotus- ja alaan liittyvää julkaisutoimintaa, tekee aloitteita viranomaisille sekä tekee yhteistyötä muiden taiteen perusopetusta antavien ja taideharrastusta edistävien järjestöjen kanssa sekä erityisesti sanataiteen alalla toimivien yhteisöjen kanssa. SSOS on mukana lastenkulttuuria, kestävästä kehityksestä sekä lukutaitoa edistävässä verkostoissa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Ensin muutamia huomioita eri toimenpidekokonaisuuksiin ja näiden toimenpide-ehdotuksiin.

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi:

Kannatamme lämpimästi sitä, että jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varmistetaan heti varhaislapsuudesta lähtien. On huolehdittava siitä, että lapsen oikeudet toteutuvat myös taiteen ja kulttuurin saralla. Luonnoksessa ajatus kuitenkin jää ylätason visioinniksi, ei niinkään konkreettiseksi toimenpiteeksi. Sama konkretian puute vaivaa koko toimenpide-ehdotusta. Millä tavoilla varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajan koulutusta kehitetään, jotta se oikeasti edistää lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen? Millaisten yhteistyömallien avulla taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta parannetaan ja miten onnistumista mitataan?

Kaikki ovat varmasti yhtä mieltä siitä, että lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja on tärkeä vahvistaa. Millä konkreettisilla toimenpiteillä tämä tavoite toteutuu? Kun puhutaan lukemisesta ja lukutaidosta, olisi tärkeää puhua myös kirjoitustaidosta ja -innosta sekä nostaa esiin myös näitä edistävä aktiivinen toimijuus. Läpi selonteon, kaiken ikäiset ihmiset tulisi huomioida aktiivisina toimijoina, taiteen ja kulttuurin tekijöinä ja toteuttajina, esimerkiksi tekstien ja sisältöjen tuottajana, ei pelkästään valmiiden tekstien passiivisina vastaanottajina. Erityisesti lasten ja nuorten tulisi näkyä selonteossa, sillä juuri lapsuudessa ja nuoruudessa luodaan pohja koko elämänmittaiselle innolle

osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. Taiteen ja kulttuurin parissa, mm. taiteen perusopetuksessa, taidealan osaamisen rinnalla, on mahdollisuus oppia olennaisia tulevaisuustaitoja.

Yhtenä toimenpide-ehdotuksena mainitaan, että "Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus". Onko museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuuden turvaamisen tarkoituksena siis edistää kuntien ja valtion yhteistyötä, vai kenties toisinpäin? Mitä yhteistyötä tällä tarkoitetaan? Kaikkeen yhteistyöhön tulee avata mahdollisuus myös esimerkiksi taiteen ja kulttuurin kentällä toimiville yhdistyksille. Järjestökentällä on valtavasti tietoa ja osaamista, ja tämän tulisi näkyä selvästi myös selonteossa.

On erittäin kannatettavaa, että kulttuuri- ja taidekasvatus- ja -opetustoimijoiden yhteistyötä edistetään "mm. kansallisten taidekasvatuksen- ja koulutuksen visioiden toimeenpanolla, ja osallistaen sekä julkiset että yksityiset toimijat ja rahoittajat".

Kulttuurin tekijät avainasemassa:

"Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirja-alasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi." Tärkeä ja kannatettava toimenpide-ehdotus. Kun puhutaan kirjallisuudesta, olisi hyvä mainita myös sanataide. Vaikka eivät ole sama asia, sanataide ja kirjallisuus kulkevat käsi kädessä. Sanataidekasvattajat tekevät muun muassa kirjallisuuden yleisötyötä sekä lukutaitotyötä.

Yhtenä toimenpide-ehdotuksena mainitaan, että "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi". Tällä hetkellä Suomessa ei ole mahdollista suorittaa sanataideopettajan tai sanataidepedagogin korkeakoulututkintoa. Sanataide on yksi taiteen perusopetuksen taiteen aloista ja olisi todella olennaista, että myös sanataiteen opettamiseen voisi saada pätevyyden. Koulutusjatkumon turvaaminen jokaisella taiteen perusopetuksen taiteen alalla on tärkeää.

"Varmistetaan eri taiteenalojen kehittymismahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja." Pidämme tätä toimenpide-ehdotusta erittäin tavoiteltavana. Rahoituksen selkiyttämistä kaivataan, silppuhankkeista kohti pitkäjänteistä toimintaa. Jäämme odottamaan, mitä nämä uudistukset käytännössä tulevat olemaan.

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö:

“Valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin ja investoi strategisesti kulttuuri ja luovien alojen kehittämiseen.” Kannatamme tietysti taiteen ja kulttuurin vahvempaa tukemista. Samalla kuitenkin tulee muistaa, että kaiken kehittämisen ohella meillä on olemassa runsaasti taide ja kulttuuritoimintaa sekä taidekasvatusta, joka on jo ihan hyvää ja laadukasta sellaisenaan. Tältä nyt jo toimivalta perus työltä puuttuu kuitenkin monelta osin kunnollinen, pitkäkestoinen rahoitus. Tästä pääsemme erittäin toivottavaan toimenpide-ehdotukseen: “Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.” Tähän on tärkeä yhdistää aiemmin mainittu taiteenalojen tasapuolinen kohtelu. Kehittämistyössä on järkevää huomioida mm. Kansallinen lukutaitostrategia.

Muita huomioita:

Kulttuuripoliittista selontekoa on kuvattu “kulttuuri- ja luovien alojen pitkän aikavälin strategiaksi, jossa arvioidaan, mikä tällä hetkellä toimii ja mikä ei, missä meidän pitäisi olla ja miten pääsemme tästä parempaan tulevaisuuteen”. On tehty selväksi, että kyseessä “on siis linjanveto, ei rahanjako”. Kuitenkin tässä tilanteessa, kun taiteen ja kulttuurin rahoituksesta leikataan radikaalisti, on ymmärrettävää, miksi toimijat kokevat ristiriitaisia tunteita selonteon, osittain hyvinkin ylätasoinen ideointia kohtaan. Huoli siitä, että leikkausten seurauksena meillä ei lähitulevaisuudessa ole tarjota taiteen ja kulttuurin kokemuksia tai osallistumismahdollisuuksia esimerkiksi lapsille ja nuorille, on todellinen ja aiheellinen. Lasten ja nuorten tulee juuri nyt päästä taiteen ja kulttuurin pariin, jotta heille syttyisi kipinä siihen ja jotta he olisivat vuonna 2040 toteuttamassa taidetta ja kulttuuria siten kuin tässä selonteon luonnoksessa esitetään. Suomessa on tällä hetkellä runsaasti upeaa, laadukasta ja arvokasta taide- ja kulttuuritoimintaa, taidekasvatusta ja matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia sekä osaavia toimijoita. “Missä meidän pitäisi olla?”, luonnoksessa kysytään. Se on varmaa, että meidän pitää olla tukemassa jo olemassa olevaa pohjaa, ei romuttamalla sitä. Meillä ei ole varaa menettää sitä osaamista, joka suomalaisella taiteen ja kulttuurin kentällä tällä hetkellä on.

Odotamme tulevaa toimenpidesuunnitelmaa. Sellaista, jonka konkretiasta, aikatauluista, roolituksesta ja resursseista on helppo saada kiinni. Sellaista, joka luo tulevaisuususkkoa taiteen ja kulttuurin kentälle.

Pehkonen Ninni
Suomen sanataideopetuksen seura ry